

Tėvų teisė rinktis: leisti vaiką anksčiau į mokyklą ar ne

Jau nuo 2018 m. rugsėjo 1-osios į priešmokyklinės grupes gali eiti ir 5-mečiai, ir 6-mečiai, o į mokyklą atitinkamai gali keliauti ir 6-mečiai, ir 7-mečiai. Privalomo vaiko pasirengimo mokyklai brandumo įvertinimo, norint vaiką leisti anksčiau į priešmokyklinę grupę, nebereikia. Taigi, galutinį sprendimą – leisti vaiką anksčiau į mokyklą ar ne – priima tėvai. Tačiau apsisprendžiant svarbu įvertinti ankstyvojo ugdymo privalumus ir iššūkius.

Sprendimas leisti vaiką anksčiau į mokyklą dažnai grindžiamas nuomone, kad vaikas protingas, viskuo domisi, moka skaityti ir skaičiuoti, ir nėra ko veltui leisti laiką. Visgi ne visada tai teisinga. Taigi, kas yra vaiko brandumas mokyklai ir kodėl nėra taip lengva apsispręsti leisti savo atžalą į mokyklą anksčiau.

Vaiko brandumas mokyklai yra kompleksiškas ir daugiakomponentis raidos reiškinys. Mokslininkai ir pedagogai išskiria keletą veiksnių, kurie gali lemti vaiko sėkmę mokykloje: fizinė sveikata, psichinė ir emocinė branda, socialiniai, bendravimo gebėjimai, požiūris į mokymąsi, kalbiniai ir pažintiniai gebėjimai, bendrosios žinios. Psichologai taip pat mano, kad nederėtų sureikšminti vien tik akademinį gebėjimą, ne mažiau svarbios yra socialinės ir emocinės vaiko savybės. Šešiamečiai visų pirma turi įsisavinti mokėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, planuoti ir tikslingai veikti, atpažinti ir tinkamai išreikšti emocijas, įveikti nerimą ir pasitikėti savimi, gerai jaustis, ir svarbiausia – mokėti prašyti suaugusiųjų pagalbos. Tuomet jie yra pasiruošę mokytis raidžių ir skaičių, sėkmingai spręsti akademinės užduoties.

Brandus, tinkamai rengtas mokyklai tiek septynmetis, tiek šešiametis paprastai lengvai adaptuojasi mokykloje, patiria pažinimo džiaugsmą bei įveikia kylančius sunkumus. Tačiau paskubėjus nepasiruošusį mokyklai vaiką išleisti mokytis anksčiau gali kilti nenumatytų problemų. Vaikui, patiriančiam mokykloje per didelį stresą, gali pasireikšti emocijų ir elgesio, miego, psichosomatinių sutrikimų. Be to, ankstyvosios vaikystės metu intensyviai vystosi bendrieji gebėjimai, kurie yra specifinių mokymosi gebėjimų pamatas. Vaikai mokosi natūraliai, jie nespaudžiami pasiekti rezultatą, džiugina pats mokymosi procesas. Sutrumpinus vaikystės metus, kyla pavojus apriboti šį procesą.

Kaip tėvai gali atpažinti mokyklai brandų vaiką?

Svarbiausi požymiai, rodantys vaiko brandumą mokyklai, yra mokėjimas bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais ir suaugusiaisiais (kalbasi, aiškinasi, kaip ką darys, tariasi ir pan.), mokėjimas, pastangos laikytis taisyklių, mokėjimas atsiskirti nuo tėvų keletui valandų (nėra pernelyg drovus, neverkia vos tik kas nutinka), savarankiškumas (moka pavalgyti, apsirengti, nueiti į tualetą), gebėjimas susikaupti, išklaudyti nurodymus, užduotį atlikti iki galo, gebėjimas susivaldyti, kai išgyvena nemalonias emocijas – pyktį, susierzinimą (žino, kad nepriimtina muštis, šaukti, gadinti daiktus), pasitikėjimas savimi (noriai imasi naujos veiklos, nepasisėkus pirmą kartą bando dar kartą), noras mokytis (daug kuo aktyviai domisi, klausinėja, noriai varto knygas, prašo paskaityti, domisi raidėmis), tinkamas fizinis pajėgumas (pakankamai išlavėjusi stambioji ir smulkioji motorika, akių-rankų koordinacija).

Tėvams apsispręsti gali padėti ir psichologai. Tėvai turi teisę kreiptis į Visagino švietimo pagalbos tarnybą dėl 5 metų vaiko brandumo ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo

programą vertinimo. Vaiko vertinimas atliekamas konsultavimo tikslais, išsiaiškinant vaiko galias ir sunkumus, jo raidos lygį įvairiose srityse, atskleidžiant veiksnius, kurie galėtų nulemti jo gebėjimą mokytis, tikėtinus mokymosi pasiekimus, socialinę sėkmę ir teikiant rekomendacijas vaiko tėvams ar globėjams. Tais atvejais, kai tarnybos specialistai nustato, kad vaikas nėra pakankamai pasirengęs ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą, galutinį sprendimą dėl vaiko ugdymosi priešmokyklinėje grupėje priima tėvai ar globėjai.

Plačiau apie brandumą mokyklai, 5-6 metų vaikų raidą galite paskaityti:

<http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Vaiko-brandumas-mokyklai-kas-tai.pdf>

<https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/8701>

<http://www.psichologusajunga.lt/index.php?p=732&lng=lt>

Parengė Daiva Šarkienė, psichologė